

Biografi over Jørgen Nielsen, Sognepræst til Aarslev og Hørning 1628—1650.

Efter et gammelt Manuskript i det historisk-genealogiske Arkiv paa Rigsarkivet (Arkivets Manuskripter Nr. 56: Originale Breve fra Præster i Randers Amt 1641—56).

Ved **Erh. Qvistgaard.**

Er denne hæderlige och vellærde Mand, nu salig Hr. Jørgen Nielsen barnefødt udi Nielstrupgaard¹⁾ Anno Dni 1605 den 12. Novembris af erlige och gudfryctige ecte Forældre. Hans Fader var erlig, vellact och vellforstandig Mand Niels Søffrensen i Nielstrupgaard. Nu salig hos Gudernes Gud. Hans Moder erlig och gudfryctige Dannequinde Citzell Thomisdatter, som endnu sørgeligen igienleffuer, efter sin Hosbunds och denne hinds sl. Søns Død. Gud hende naadeligen trøste och hussuale. Samme hans kiere Forældre haffuer strax efter Fødselen ladet ham opoffre Gud Vor Herre ved dett hellige Igienfødsels Bad, Baptism. — Och dett som var saaledes ved den hellige Daab udi ham saa vell begjønndt, haffuer de med tilbørlig Fliid och Omsorg, saa viit udi dem var, ved en christelig och goed Optuctelse lagdt Vind paa att fortsætte och forfremme.

Och dett først hiemme udi Huset ved deres egen privat Undervisning, der hans Aar och Alder kunde dett nu taale, lært ham sin Catechismum och siden der hans Aar och Alder dett kunde taale satt ham under Scholemester, och holdt ham i Schole hiemme i deris Huus i 2 Aar, nemlig 1612 och 1613.

Anno 1614 kom hand till Liungaar²⁾ udi S. Hr. Thomas Nielsons och hans S. Morsystems Huus och der tillige med S. Hr. Thomasis Børn gik i Schole eet Aar, under en Scholemester ved Naffn Niels Basse, siden Præst i Norge, och lagde der sine fundamenta Grammatices etc.

Anno 1615 kom han igien till Nielstrupgaard tillige med tuende aff S. Hr. Thomasis Børn, och der under samme for^{ne} Scholemester Niels Basse bleff ydermere informeret i eet Aar, och sig in proceptis Grammat: etc mærkeligen forbedred. —

Och efter som han var aff Vor Herre begaffuet med synderlig godt ingenio, och haffde nu aff Guds Naade paa nogle faa Aars Tiid giort den profect sub privata institutione, att hand med Fruct kunde nu forskiches hen till en Kiøbstad Schole, der ydermere att

¹⁾ Rimeligvis i Vivild Sogn.

²⁾ Lyngaa-Sogn, hvor Morfaderen Thomas Nielsen var Sognepræst 1601-1623.

excolere och lære att føre til Brug huis hand hafde nu lærd hiemme privatim, forskicked hans S. Fader ham till Aarhus Cathedral Schole Anno Domini 1617 under hæderlig och høylærde Mand, nu 1617 S. Mester Jens Krogh, da Rectore scholæ sammesteds. Och fik hand sin locum udi femte Lectie under hæderlig och vellærdt Mand Hr. Peder Christensen Blichfeld, siden Præst udi Værumb, under 1618 1619
1618 1619
huis Haand och institution hand sig saaledes forbedrede udi 2 Aar 1617 och 1618, att hand dett næste Aar derefter nemlig 1619 bleff transfereret och forflytt op i Scholemesters egen Lectie, och dett aff hæderlig och høylærdt Mand, nu S. hos Gud, S. Mester Christen Hansen, da Rectore scholæ sammesteds. S. M. Jens Scholen hafde valecideret och antaget.

Och forbleff hand saa under forbemelte hæderlige och høylærde Mand S. M. Christen Hansens disciplin och information 1625
1625
paa siette Aar, indtil Annum Christi 1625 och gjorde synderlig god profect in Lingvis, Lat. et gca præceptis et artibus, saa hand aff forbemeldte S. Mand Scholemester for sin Flittighed, Schickelighed och synderlig gode Nemme var meget affholdt, och bleff kiend dyctig och god for att begiffue sig till dett lofflige Kiøbenhaffns Academi, der sine Studia ydermere att forsætte och continuere, som samme S. Mands Testimonium ham meddelt ydermere vidner och udviser, och mange aff dem som da gich i Schole med ham ydermere kunde bære Vidnisbyrd omb, der som behoff giordis. —

Bleff under disse imidlertid for samme sin Schickelighed, Flittighed, Lærdomb och synderlig Haand att schriffue med meget elschet och affholden aff S. hæderlig och høylærde Mand M. Jens Giødesen da Superintendenten Aarhusiensi, som annammede ham i sit Hus, och brugte ham for en Famulo och Amanuensi udi 2 Aar. Aff huilchen S. Guds Mands meget gudelige lærlige Omgængellse och Samtale hand sig ochsaa iche ringe forbedrede.

Anno 1625 valedicerede hand Aarhus Schole och begaff sig till Kiøbenhaffns Universitet, och bleff indschriffen in Matriculum Acad. under Rectore Magnifico och fick till Præceptorem privatum den hæderlig och meget høylærte Mand D. Jesper Brockmand, da Profess. och Doctorem Theologiæ ibm.¹⁾

Men eftersom Academiet bleff samme Sommer for Pestens Skyld, som da grasserede²⁾, opgiffuen, begaff denne S. Mand sig her hiem till Julland igien, och kort Tid efter at hand var hiemkommen, antog udi Randers Schole første Lectie att være Hører udi, under hæderlig och vell. Mand Hr. Jens Christensen i Voldumb, da Rectore

¹⁾ En Georgius Hemm med daværende Magister Brochmand som Præceptor er indskrevet ²⁴/₃ 1625, men siges at være fra Ribe Skole. Dette sidste er dog vistnok galt, thi ingen anden Mulighed foreligger.

²⁾ Lukket fra ²¹/₆ til ¹⁹/₁₂. Sidste Indlemning ²⁴/₅.

scholæ ibm; huilchen Bestilning hand forestod indtil efterfølgende Aar indtill imod S. Mortens Dag.

Efttersom hans Sag og Leylighed da endelig udkræffuede att hand maatte sine Studia paa Academiet continuere tachede hand aff i Randers Schole, och ved Martini Tiider forfoeyede sig ofver till Kiøbenhaffn igien att hand sig i sine Studiis kunde forbedre och forfremmes, som hand och med alvorlig Fliid och Vindschibelihood lagde sig efter. Och hans profect in studiis ochsaa giørligen udvidde, thi da hand nogen Tiid derefter kom till publicum examen for Juell, bleff han aff nogle hundrede Personer den 4 fra den Øffuerste, som skulle in communitate Regia introduceris till fri Kost.

Forbleff saa paa Academiet och continuerede sine studia indtill Høsten 1627 och gjorde i sine Studeringer synderlig god Fremgang, som endoch aff mange hæderlige Mænd, som ham haffuer kiendt, med Sandhed ham kand berømmeligen eftersiges; Kom saa, bleff saa begiert och antagen i Kiøbenhaffn aff hæderlig och høylærde Mand S. D. Morten Madsen, forige Biscop her udi Aarhus att være hans Famulus, och forreyste her hiemb med ham och forbleff i hans Huus och Tieneste indtil Michaeli Tiid samme Aar.

1627

Ved Sommer Tiid Michaelis nemlig 1627 consulerede erlig och vell. Mand och St. Ridder Hr. Jørgen Schell till Estrup etc. form. S. D. Morten om en god Karll och Scholemester till sine Børn, och da bleff denne S. Mand, aff form. S. D. Morten Madsin hans Strengthed Velb. Jørgen Schell commenderet, samme Bestilling att skulle haffue antagett och været den gode Mands adelige Børns Scholemester. Mens som den keyserlige Armada och Krigsfolk i dett Sommer hasteligen och uformodeligen indfaldt her i Landet, bleff dette den S. Mands foretagne Forsett forandrett, saa hand efter sine sl. Forældres Raad och Begiering bleff her i Landet i samme onde Tiid, och samme Aar 1627 om Vinteren opholdt sig udi sine sl. Forældres Huus, dog stundom och mestendell var i Virring hos hans Svoger S. Hr. Jens Hansen Brun, huis yndelig och ønskelig Omgengelse hand fornam sig icke ringe Fordell aff baade in studiis saa vell som in concionibus sacris. —

Nest efterfølgende Aar, nemlig 1628 der Gud ved den timelige Død bortkaldede den S. hød. och vell. Mand Hr. Hans Pedersen, forige Sogne Præst her i Aarsleff och Hørning Sogne, tilbød denne S. Mand Gud och hans Menighed her paa Steden sin Tieneste igien, och lod sig høre for Kalled her i Aarsleff 3. Paaskedag 1628 som var hans første Prædiken, och bleff loffligen kaldet och Samtyckt for en Sjælesørger her ibm aff E. och vell. Mand S. Jens Juell til Kieldgaard och menige Sognefolk her i Sognet, saa och kaldet och samtycht till Hørning Sogn aff Vell. S. Jens Mogensen til Sinding-

1628

gaard, da Præbendario her sammested. Bleff saa ordineret och indviet till samme hellige Embede i Riibe aff S. Doct. Iffuer Pedersen Hemmerdt.¹⁾

1629 Anno 1629 der den ønskelige Fred var slutet, och dett var den S. Mand iche raadeligt i Husholdningsstand længe att være eenlig, effter inderlig Bøn och Paakaldelse bleff hans Sind aff Gud føyett till den h. Echteskabs tall, och effter den gode Guds, hans sl. Forældres och andre gode Venners Raad bøyett hans Hierte till Erl. och gudfr. Pige, paa den Tid, Anne Nielsdatter Fries S. Niels Frieses, forige Borger och Raadmand i Aarhus hans Datter, som da var i sin Svoger S. hd och høylærde M. Christen Hansen och sin Syster erlig och gudfr. Kirstine Pouelsdatters Huus, som och bleff ham samtyckt, och stod deres Brøllup udi Aarhus samme Aar 1629 den 7 November oc haffuer nu léffuet sammen et meget kierligt och erligt Echteskab paa dett 21 Aar, och aff den gode Gud i deres Echteskab begaffuede och velsignede med 10 Børn, 7 Sønner och 3 Døttre, aff huelke de 3 Sønner och den ene Datter er aff Gud bortkaldede, de 4 Sønner och 2 Døttre endnu med Moderen sørgeligen igienleffuer. Gud være deris Fader, Trøster och Forsuar. etc.

Reliquam Vitam quot attinet, haffuer hand været en retsindig Herrens Tienere, etc. i sit Kald och Embede meget flittig, vindscibelig och actsom, haffuer tjent sin Herre och Gud med Troe: haffuer gjerne sagdt sin Sandhed frem, kunde intet med att schrømte eller hyckle etc. Var oprigtig, huld och trofast.

I sin Omgengellse med Hustru, Børn, Sognefolk, sine Medbrødre i Embedet, Naboer etc. in summa oibg (o: omnibus), haffuer været meget yndelig och ønskelig, huilket mangis Øientaare nu udviser.

M o r b u s e t M o r s. Bleff siug paa Skiertaarsdag, stræbte dog offer sin Effne at prædike i alle de hellige Dage, 3. Paaskedag gjorde sin siste Prædiken, etc. maatte gaa till Sengen. I sin Siugdomb besøgt och trøstet aff sine gode Venner H. Peder i Alling²⁾, H. Otte³⁾ i Værumb. Bleff forenet med sin Frelser i Troe ved det hellige Alt. Sacramente nu paa Løffuerdag otte Dage om Aftenen etc. Bleff bortkaldet paa Onsdag 24 Aprilis. Hans gandske liffs Alder er 44 Aar, 5 Maaneder, 3 Dage.

¹⁾ Iver Iversen Hemmet, Biskop i Ribe 1614—1629, ikke Pedersen.

²⁾ Peder Lauritsen Basse i Ø. og V. Alling c. 1629—c. 1670.

³⁾ Otto Thomsen Lyngaa i Haslund-Ølst. Da der paa den Tid ingen Hr. Otte var Præst i Værumb, maa det sikkert være Hr. Otte Lyngaa i Haslund, som var Broder til Jørgen Nielsens Moder.